

معرفی کتاب تاریخ قراباغ

افشار سیفی نژاد

کتاب «تاریخ قراباغ» نوشته میرزا جمال جوانشیر قراباغی با مقدمه، تصحیح و تحشیه دکتر حسین احمدی. همانطور که ذکر گردید این کتاب با کوشش دکتر حسین احمدی مورد تصحیح و تحشیه قرار گرفته است و توسط مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه در سال ۱۳۸۴ به چاپ رسیده است. دکتر حسین احمدی که پیش از این در زمینه تاریخ تالش کتابها و مقالات متعددی را به چاپ رسانیده اند، این بار کتابی را در زمینه تاریخ قراباغ مورد تصحیح و تحشیه قرار داده اند که معرفی این اثر و نیز خواندن صفحاتی از آن برای خوانندگان بالاخص تالش پژوهان خالی از لطف نمی باشد

این کتاب در قسمت فهرست دارای دو پیشگفتار و یک مقدمه از صفحه ۱ تا ۴۱ به قلم دکتر حسین احمدی می باشد. از صفحه ۴۵ تا صفحه ۶۷ مربوط به معرفی کتابهای تاریخی قراباغ تحت عنوان «قراباق نامه ها» می باشد. در ادامه کتاب تصحیح شده «تاریخ قراباغ» در بیست فصل از صفحه ۷۵ تا ۱۶۵ به نگارش در آمده است. اما آنچه که باعث گردیده است دست به معرفی این کتاب زده شود نکات جالب توجه ای است که در این کتاب برای محققین و تالش پژوهان وجود دارد که به اختصار بیان می گردد.

از جمله نکات جالب توجه در این کتاب نام یکی از مناطق قراباغ می باشد که به اسم تالش نامگذاری شده است و از آن به عنوان ملیک تالش یا گلستان یاد شده است. دکتر احمدی در مقدمه کتاب صفحات ۱۰ الی ۱۱ چنین آورده است.

" شاه عباس اول برای اولین بار به دلایل ذیل به رهبران مستقر در قراباغ لقب ملک یا ملیک اعطا کرد.

۱- ضدیت ارمنه با عثمانی

۲- شرکت گسترده ارمنیان در جنگ علیه عثمانی ها

۳- نظر سیاسی شاه مبنی بر استفاده از رهبران اقوام برای اتحاد و یکپارچگی مملکت

۴- درخواست جاثلیق اچماذین در حضور شاه، مبنی بر آزادی ملت ارمنی از قید و بند عثمانیها. این ملیک ها در تاریخ به ملیک های خمسه شناخته می شوند. حدود قلمرو هر یک از ملیک ها به شرح ذیل بود: - تالش یا گلستان: که حدود آن از رودخانه کورک چای، یعنی حوالی گنجه آغاز و تا رودخانه ترتر ادامه داشت." و در ادامه آورده است " ملیک تالش دارای قلعه ای به نام گلستان در مجاورت قریه گلستان در روی صخره ای مرتفع و صعب العبور بود. قلعه دیگر در همان ناحیه در سرزمین تالش و مقابل وانک هورکار بنا گردیده بود." در صفحه ۱۲ به توضیح ملیک های خمسه قراباغ پرداخته و اولین آنرا چنین بیان می کند.

۱- خانواده بیگلریان حاکم ناحیه تالش یا گلستان در اوائل قرن شانزدهم رئیس آن ها که به ابو سیاه معروف بود، به اتفاق هفت خانوار در کمال تنگدستی با چهار پایانی که اموال آنها را حمل می کردند، در نواحی قراباغ ظاهر شدند و چادر خود را در ساحل غربی رودخانه ترتر و کمی پائین تر از محل تالش بر پا کردند و از باردای خان اجازه گرفتند برای همیشه در تالش یا گلستان نزدیک وانک اقامت گزینند. ابو سیاه در سال ۱۶۳۱ در گذشت و پسر ارشدش ملیک بیگلر جانشین پدر شد. او پایه گذار ملیک های گلستان بود، که با تصاحب سرزمینهای مجاور، قلمرو خود را توسعه داد. از او دو فرزند باقی ماند، پسر ارشد به نام پدر بزرگش ابو و دیگری به نام تیموراز یا تمرز.

در صفحه ۸۱ کتاب که مربوط به فصل دوم کتاب تاریخ قراباغ می باشد نیز نویسنده کتاب یعنی جمال جوانشیر قراباغی، تالش را یکی از ولایات قراباغ نام می برد. در مجموع آنچه که در پایان کتاب در قسمت فهرست اماکن این کتاب ذکر گردیده این است که نام تالش در ۲۵ صفحه بارها تکرار گردیده است. و این نشان پیوستگی نام و یا افرادی از این قوم را با تاریخ این منطقه به وضوح آشکار می سازد، که جای تحقیق و پژوهش بسیار دارد، تا فهمیده شود که چگونه نام تالش بر بخشی از منطقه قراباغ گذاشته شده است؟ آیا تالشان از دیرباز در نواحی از قراباغ ساکن بوده اند؟ و یا نه آن چه که در قدیم از آن به (بالاخص در دوره اواخر صفویه و نادرشاه افشار) سیاست کوچاندن اقوام و تبعید نام برده می شود باعث حضور گروهی از تالشان در این منطقه شده است؟ اما آنچه که مسلم است این است که قومی که در کناره دریای خزر به نام تالش زندگی می کند چه در کشور ایران و چه در جمهوری آذربایجان، دارای ریشه ای ایرانی است و وطن اصلی آن ایران عزیز می باشد و تمامی اسامی که در سایر مناطق از جمله قفقاز و آسیای میانه به اسم تالش نامگذاری شده اند برگرفته از نام این قوم و موطن اصلی آنان ایران می باشد.

برگرفته از: نشریه "تالش" شماره ۳۸